EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 19.6.2024.
COM(2024) 625 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Slovākijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

{SWD(2024) 600 final} - {SWD(2024) 625 final}

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Slovākijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97[1], un jo īpaši tās 3. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību[2], un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241[3], ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms, stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Atveseļošanas un noturības mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot ES finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas pusgada prioritātēm tas palīdz panākt ekonomikas un sociālo atveseļošanu un īstenot ilgtspējīgu reformu un investīciju īstenošanu, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju ES un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pīlāra turpmāku īstenošanu.

---

1 OV L 2024/1263, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

2 OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

(2) 2023. gada 27. februārī pieņemtās *REPowerEU* regulas[4] mērķis ir pakāpeniski izbeigt ES atkarību no Krievijas fosilā kurināmā importa. Tas palīdzēs iegūt enerģētisko drošību un dažādot ES energoapgādi, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Slovākija savā nacionālajā atveseļošanas un noturības plānā iekļāva jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus.

(3) Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā ar paziņojumu "ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada"[5], lai nodrošinātu informācijas bāzi lēmumiem par politiku un radītu pamatnosacījumus izaugsmes palielināšanai. Paziņojumā kā viens no deviņiem savstarpēji pastiprinošiem faktoriem bija minēta konkurētspēja. Citi faktori bija piekļuve privātajam kapitālam, pētniecība un inovācija, izglītība un prasmes, kā arī vienotais tirgus – ārkārtīgi svarīgas politikas prioritātes, kas palīdzētu reformām un investīcijām atrisināt pašreizējās produktivitātes problēmas, kā arī vairotu ES un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspēju. 2024. gada 14. februārī Komisija pēc minētā paziņojuma pieņēma ziņojumu par vienoto tirgu un konkurētspēju[6]. Ziņojumā detalizēti aprakstīts, kādas konkurētspējas priekšrocības sagādā Eiropas vienotais tirgus un kādi apgrūtinājumi vēl aizvien pastāv, tajā tiek analizētas gada norises, vadoties pēc deviņiem identificētajiem konkurētspējas faktoriem.

(4) 2023. gada 21. novembrī Komisija pieņēma 2024. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu[7], tādējādi uzsākot 2024. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada ciklu. Eiropadome 2024. gada 22. martā apstiprināja pētījumā izvirzītās prioritātes saistībā ar konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Komisija 2023. gada 21. novembrī uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī 2024. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā tā norādīja Slovākiju kā vienu no dalībvalstīm, kuras var skart vai apdraudēt nelīdzsvarotība un par kurām būs jāizstrādā padziļināts pārskats. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kuru Padome pieņēma 2024. gada 12. aprīlī, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2024. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana un kuru Padome pieņēma 2024. gada 11. martā. Komisija 2024. gada 16. janvārī pieņēma atzinumu par Slovākijas 2024. gada budžeta plāna projektu.

(5) ES jaunais ekonomikas pārvaldības satvars stājās spēkā 2024. gada 30. aprīlī. Šis satvars ietver jauno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 2024/1263 par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97. Tas ietver arī grozīto Regulu (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu, un grozīto Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām[8]. Jaunais satvars ir vērsts uz valsts parāda atmaksājamību,

---

4 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

5 COM(2023) 168 final.

6 COM(2024) 77 final.

7 COM(2023) 901 final.

8 Padomes Regula (ES) 2024/1264 (2024. gada 29. aprīlis), ar kuru groza Regulu (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu (OV L,

ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, kā arī pakāpenisku fiskālo konsolidāciju, kas panākamas ar reformām un investīcijām. Tas veicina valstu līdzatbildību un vairāk orientējas uz vidēju termiņu, piedevām plānota efektīvāka un konsekventāka izpilde. Katrai dalībvalstij būtu jāiesniedz Padomei un Komisijai savs vidēja termiņa fiskālais un strukturālais plāns. Valsts vidēja termiņa fiskālajā un strukturālajā plānā ir iekļautas dalībvalsts fiskālās, reformu un investīciju saistības, plānošanas periodam aptverot 4 vai 5 gadus atkarībā no tā, cik ilgs ir valsts likumdevēja parastais darbības laiks. Neto izdevumu[9] virzībai valstu vidēja termiņa fiskāli strukturālajos plānos būtu jāatbilst Regulas (ES) 2024/1263 prasībām, piemēram, par to, ka līdz korekcijas perioda beigām jāpanāk vai jānotur vispārējās valdības parāda ticama samazināšanās vai tai jāsaglabājas piesardzīgā līmenī, kas ir zemāks par 60 % no IKP, un ka valdības budžeta deficīts vidējā termiņā jāsamazina un/vai jāsaglabā zem 3 % no IKP. Ja dalībvalsts apņemas īstenot attiecīgu reformu un investīciju kopumu saskaņā ar Regulā (ES) 2024/1263 izklāstītajiem kritērijiem, korekcijas periodu var pagarināt ne vairāk kā par 3 gadiem. Lai palīdzētu sagatavot minētos plānus, Komisija ir paredzējusi 2024. gada [21. jūnijā] nosūtīt dalībvalstīm norādījumus par ziņām, ko iekļaut plānā un turpmākajos gada progresa ziņojumos, kuri tām būs jāiesniedz, un saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 5. pantu nosūtīs tām tehniskos norādījumus par fiskālo korekciju (attiecīgā gadījumā atsauces trajektoriju un tehnisko informāciju). Dalībvalstīm savi vidēja termiņa fiskālie un strukturālie plāni būtu jāiesniedz līdz 2024. gada 20. septembrim, izņemot, ja dalībvalsts un Komisija vienojas šo termiņu pagarināt par saprātīgu laikposmu. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka šajā procesā iesaistās arī valstu parlamenti, un pēc vajadzības būtu jāapspriežas ar neatkarīgām fiskālajām iestādēm, sociālajiem partneriem un citām ieinteresētajām personām.

(6) 2024. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās atbilstoši Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo šie plāni palīdz reāli novērst visas problēmas, kas minētas iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētajos attiecīgajos ieteikumos, vai arī būtisku to daļu. Konkrētām valstīm adresētie 2019., 2020., 2022. un 2023. gada ieteikumi joprojām ir vienlīdz svarīgi arī attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas pārskatīti, atjaunināti vai grozīti saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.

(7) Slovākija savu nacionālo atveseļošanas un noturības plānu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai 2021. gada 29. aprīlī. Komisija atbilstoši Regulas (ES) 2021/241 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2021. gada 13. jūlijā pieņēma

---

2024/1264, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj), un Padomes Direktīva (ES) 2024/1265 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām (OV L, 2024/1265, 30.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

9 Neto izdevumi, kā definēts 2. pantā Padomes 2024. gada 29. aprīļa Regulā (ES) 2024/1263 (OV L, 2024/1263, 30.4.2024. ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj). "Neto izdevumi" ir visi valdības izdevumi, i) atskaitot procentu izdevumus, ii) diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, iii) izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, iv) valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, v) bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vi) vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

lēmumu par Slovākijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu[10] un 2023. gada 14. jūlijā grozīja šo lēmumu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 2. punktu, lai atjauninātu neatmaksājamā finanšu atbalsta maksimālo finanšu iemaksu, kā arī lai iekļautu *REPowerEU* nodaļu[11]. Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu par to, ka Slovākija ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā. Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

(8) Slovākija 2024. gada 24. aprīlī iesniedza savu 2024. gada valsts reformu programmu un savu 2024. gada stabilitātes programmu saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1466/97 4. panta 1. punktu. Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 27. pantā, 2024. gada valsts reformu programma atspoguļo arī Slovākijas pienākumu divreiz gadā ziņot par panākto progresu atveseļošanas un noturības plāna īstenošanā.

(9) Komisija 2024. gada ziņojumu par Slovākiju[12] publicēja 2024. gada 19. jūnijā. Tajā tika izvērtēts, kā Slovākija īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. līdz 2023. gadam, un kā Slovākija īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjautājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjautājumi. Tajā bija arī novērtēts Slovākijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un ES pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.

(10) Komisija saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu izstrādāja padziļināto pārskatu par Slovākiju. Komisijas dienesti minētās regulas piemērošanas nolūkiem sagatavoja novērtējumu par Slovākijas makroekonomisko neaizsargātību, un tā galvenie konstatējumi tika publicēti 2024. gada martā[13]. Komisija 2024. gada 19. jūnijā secināja, ka Slovākijā pastāv makroekonomikas nelīdzsvarotība. Proti, Slovākija saskaras ar neaizsargātību, kura saistīta ar izmaksu konkurētspēju, ārējo bilanci, mājokļu tirgu un mājsaimniecību parādu un kura joprojām pastāv, neraugoties uz dažiem nesen veiktiem uzlabojumiem, un politikas pasākumi nav tikuši īstenoti. Par Slovākiju 2023. gadā tika veikts padziļināts pārskats, kurā tika novērtēts, ka Slovākijas neaizsargātība nerada makroekonomikas nelīdzsvarotību, jo tika prognozēts, ka vidējā termiņā tā mazināsies. Šī neaizsargātība ir mazinājusies, taču ne tik ātri, kā tika prognozēts pirms gada. Turklāt uzlabojumi šķiet cikliski, un šķiet, ka strukturālā neaizsargātība ir iesakņojusies, vienlaikus politikas pasākumi nav tikuši īstenoti. Lielais tekošā konta deficīts uzlabojās pagājušajā gadā, taču gaidāms, ka tas saglabāsies skaidri negatīvs, kā rezultātā saglabāsies ievērojami negatīva neto starptautisko ieguldījumu pozīcija. Pamatinflācija ir izrādījusies nepakļāvīgāka, nekā gaidīts, un tā joprojām pārsniedz eurozonas vidējo rādītāju, savukārt vienības

[10] Padomes Īstenošanas lēmums (2021. gada 13. jūlijs) par Slovākijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 10156/2021; ST 10156/2021 ADD 1; ST 10156/2021 COR 1).

[11] Padomes Īstenošanas lēmums (2023. gada 14. jūlijs), ar ko groza Īstenošanas lēmumu (2021. gada 13. jūlijs) par Slovākijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (ST 11205/2023 INIT, ST 11205 2023 ADD 1).

[12] SWD(2024) 625 final.

[13] SWD(2024) 84 final.

darbaspēka izmaksas turpina pieaugt straujāk nekā vairumā tirdzniecības partnervalstu. Nav sagaidāms, ka šis cenu un izmaksu spiediens šogad vai nākamajā gadā izzudīs vērā ņemamā apmērā, tādējādi potenciāli kaitējot konkurētspējas un tirdzniecības bilances uzlabojumiem. Mājsaimniecību aizņēmumi gadu gaitā ir ievērojami pieauguši, taču pieauguma temps 2023. gadā palēninājās, kam par iemeslu bija hipotekāro kredītu apmēra sarukums. Mājokļu cenas ir samazinājušās, tomēr vēl aizvien ir pārāk augstu novērtētas, un paredzams, ka tās atkal pieaugs, jo mājokļu piedāvājums joprojām ir ierobežots. Pieprasījumu pēc mājokļiem veicina politikas pasākumi, piemēram, nesen pieņemtie hipotekārie pabalsti, kas kavē monetārās politikas transmisiju un ir fiskāli dārgi. Fiskālā korekcija ir aizkavējusies, un tiek prognozēts, ka augstais valdības budžeta deficīts šogad pasliktināsies, savukārt valdības parāda attiecība pret IKP 2024. un 2025. gadā palielināsies, neraugoties uz pozitīvu IKP izaugsmi, kas rada augšupvērstu spiedienu uz iekšzemes pieprasījumu. Kopumā politikas rīcība nav bijusi pietiekama, lai novērstu konstatēto neaizsargātību, tādējādi sekmējot šīs neaizsargātības nostiprināšanos. Fiskālā korekcija palīdzētu samazināt pamatinflāciju un stiprināt ārējo pozīciju, kā arī ierobežotu valdības parāda palielināšanos; šādas korekcijas pamatā vajadzētu būt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras uzsākšanai. Rīcība ir arī vajadzīga, lai uzlabotu cenu un ar cenām nesaistītu konkurētspēju un samazinātu riskus, kas saistīti ar mājokļu tirgu un mājsaimniecību parāda uzkrāšanos, tostarp attīstot funkcionējošu īres tirgu.

(11) Saskaņā ar *Eurostat* validētajiem datiem[14] Slovākijas vispārējās valdības budžeta deficīts pieauga no 1,7 % no IKP 2022. gadā līdz 4,9 % 2023. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds samazinājās no 57,7 % no IKP 2022. gada beigās līdz 56,0 % 2023. gada beigās. Kā paziņots fiskālās politikas norādēs 2024. gadam[15], Komisija sper pirmo soli, lai 2024. gada pavasarī sāktu uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz izpildes datiem par 2023. gadu saskaņā ar spēkā esošajām tiesību normām. Komisija 2024. gada 19. jūnijā pieņēma ziņojumu saskaņā ar LESD 126. panta 3. punktu[16]. Minētajā ziņojumā bija novērtēts Slovākijas budžeta stāvoklis, ņemot vērā to, ka tās vispārējās valdības budžeta deficīts 2023. gadā pārsniedza atsauces vērtību, kas ir 3 % no IKP. Ziņojumā tika secināts, ka, ņemot vērā šo novērtējumu un ievērojot atzinumu, ko sniegusi ar LESD 126. panta 4. punktu izveidotā Ekonomikas un finanšu komiteja, Komisija jūlijā plāno ierosināt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras uzsākšanu, iesakot Padomei saskaņā ar 126. panta 6. punktu pieņemt lēmumu, ar kuru konstatē pārmērīga budžeta deficīta pastāvēšanu Slovākijā.

(12) Padome 2022. gada 12. jūlijā ieteica[17] Slovākijai nodrošināt, ka 2023. gadā tiek īstenota piesardzīga fiskālā politika, jo īpaši, ierobežojot valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugumu, lai tas nepārsniegtu vidēja termiņa potenciālās izlaides pieaugumu[18], ņemot vērā to, ka turpinās pagaidu un mērķorientēta atbalsta sniegšana

---

14 *Eurostat* euro rādītāji, 22.4.2024.

15 COM(2023) 141 final.

16 Komisijas saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais ziņojums (19.6.2024., COM(2024) 598 final).

17 Padomes Ieteikums (2022. gada 12. jūlijs) par Slovākijas 2022. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Slovākijas 2022. gada stabilitātes programmu (OV C 334, 1.9.2022., 205. lpp.).

18 Pamatojoties uz Komisijas 2024. gada pavasara prognozi, vidēja termiņa potenciālās izlaides pieaugums Slovākijā 2023. gadā nominālā izteiksmē ir bijis 12,4 %, ņemot vērā 10 gadu vidējo reālo potenciālo izaugsmes tempu un 2023. gada IKP deflatoru.

pret energocenu kāpumu visneaizsargātākajām mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Vienlaikus Slovākijai vajadzētu būt gatavai kārtējos izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai. Slovākijai tika arī ieteikts palielināt publiskās investīcijas, kas sekmētu zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, ņemot vērā *REPowerEU* iniciatīvu, tostarp, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus Savienības fondus. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālās politikas nostāja[19] 2023. gadā bija ekspansīva: 6,1 % apmērā no IKP, šajā kontekstā ņemot vērā augstu inflāciju. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā bija ekspansīva ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 3,8 % no IKP. Tas ietver to mērķorientēto ārkārtas atbalsta pasākumu izmaksu samazinājumu (par 0,2 % no IKP), kuri bija vērsti uz mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir visneaizsargātākie pret enerģijas cenu pieaugumu. Tā ietver arī mazākas izmaksas par pagaidu aizsardzības piedāvāšanu pārvietotajām personām no Ukrainas (0,1 % no IKP). Tāpēc valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu ekspansīvā ietekme, kas pārsniedz vidēja termiņa potenciālās izlaides pieaugumu, nebija saistīta ar mērķorientēto ārkārtas atbalstu mājsaimniecībām un uzņēmumiem, kas ir visneaizsargātākie pret enerģijas cenu pieaugumu, un atbalstu cilvēkiem, kuri bēg no Ukrainas. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) ekspansīvo pieaugumu veicināja nemērķtiecīgi enerģētikas pasākumi, pastāvīgs publiskā sektora algu un sociālo pabalstu palielinājums, lielāki izdevumi par veselības aprūpi un PVN likmju samazinājums atsevišķām precēm. Kopumā – valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums 2023. gadā neatbilda Padomes ieteikumam. Izdevumi, kas finansēti no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2023. gadā sasniedza 3,2 % no IKP. Valsts finansētās investīcijas 2023. gadā bija 3,2 % no IKP – salīdzinājumā ar 2022. gadu tas ir ikgadējs pieaugums par 0,8 procentpunktiem. Slovākija no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem finansēja papildu investīcijas. Slovākija finansēja publiskās investīcijas zaļās un digitālās pārkārtošanās veikšanai un enerģētiskās drošības veicināšanai, piemēram, investīcijas energoinfrastruktūrā un bezemisiju transportā, kā arī ēku energoefektivitātē, kuras daļēji tiek finansētas no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem ES fondiem.

(13) 2024. gada stabilitātes programmas galvenās prognozes ir šādas. Budžeta prognožu pamatā esošajā makroekonomikas scenārijā paredzēts, ka reālais IKP 2024. gadā palielināsies par 2,0 % un 2025. gadā par 3,1 %, turklāt SPCI inflācija 2024. gadā plānota 3,2 % apmērā un 2025. gadā 4,4 % apmērā. Paredzams, ka vispārējās valdības budžeta deficīts 2024. gadā palielināsies līdz 5,9 % no IKP un 2025. gadā samazināsies līdz 5,4 % no IKP, turklāt sagaidāms, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās būs pieaugusi līdz 58,6 % un 2025. gada beigās – līdz 59,8 %. Prognozēts, ka pēc 2025. gada vispārējās valdības budžeta deficīts 2026. gadā pakāpeniski samazināsies līdz 5,2 % no IKP un 2027. gadā pieaugs līdz

[19] Fiskālā nostāja tiek definēta kā vispārējās valdības pamata budžeta stāvokļa izmaiņas pret iepriekšējo gadu. Ar tās palīdzību novērtē ekonomikas stimulu, ko rada fiskālā politika – gan tā, kas attiecas uz valsts finansējumu, gan tā, kas attiecas uz finansējumu no ES budžeta. Fiskālā nostāja tiek mērīta kā starpība starp i) vidēja termiņa potenciālo izaugsmi un ii) primāro izdevumu izmaiņām, atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus (un neierēķinot ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus) un ietverot izdevumus, ko finansē ar neatmaksājamu atbalstu (dotācijām) no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem Savienības fondiem. Negatīva (pozitīva) rādītāja zīme norāda uz ekspansīvu (ierobežojošu) fiskālo politiku.

5,5 %. Līdz ar to netiek plānots, ka vispārējās valdības bilance visā programmas aptvertajā laikā atkal būs zem deficīta atsauces vērtības, kas ir 3 % no IKP. Toties paredzams, ka pēc 2025. gada vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP pieaugs līdz 63,6 % 2026. gadā un līdz 67,8 % 2027. gadā.

(14) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2024. gadā palielināsies par 2,2 % un 2025. gadā par 2,9 %, savukārt SPCI inflācija 2024. gadā plānota 3,1 % apmērā un 2025. gadā 3,6 % apmērā.

(15) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2024. gadā būs 5,9 % no IKP, savukārt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās pieaugs līdz 58,5 %. 2024. gadā gaidāmais deficīta pieaugums galvenokārt atspoguļo to, ka tiek turpināti esošie atbalsta pasākumi augstu enerģijas cenu seku mazināšanai un ieviesti jauni pasākumi, kas palielina izdevumus, piemēram, tādi kā 13. pensijas maksājuma pastāvīgs palielinājums, lielāki izdevumi par veselības aprūpi, jaunas ministrijas – Tūrisma un sporta ministrijas – izveide, Izglītības likuma grozījums, ar kuru ievieš likumīgas tiesības uz uzņemšanu bērnudārzā tādu bērnu gadījumā, kas ir vecāki par 3 gadiem, un bērnu ar speciālās izglītības vajadzībām tiesību uzlabošana, kā arī uz sniegumu balstītu līgumu ieviešana publiskajās universitātēs. Balstoties uz Komisijas aplēsēm, prognozētā fiskālā nostāja 2024. gadā būs ierobežojoša (1,4 % no IKP).

(16) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka no Atveseļošanas un noturības mehānisma neatmaksājamā atbalsta (“dotācijām”) 2024. gadā tiks finansēti izdevumi, kuru vērtība atbilst 1,2 % no IKP (salīdzinājumā ar 0,5 % no IKP 2023. gadā). No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām finansētie izdevumi dos iespēju veikt kvalitatīvas investīcijas un produktivitāti palielinošas reformas, tiešā veidā neietekmējot Slovākijas vispārējās valdības budžeta bilanci un parādu.

(17) Padome 2023. gada 14. jūlijā ieteica[20] Slovākijai nodrošināt, ka 2024. gadā tiek īstenota piesardzīga fiskālā politika, jo īpaši ierobežojot valsts finansēto neto primāro izdevumu[21] nominālo pieaugumu līdz ne vairāk kā 5,7 %. Dalībvalstis tika aicinātas savu 2023. gada budžetu izpildes un 2024. gada budžeta plāna projektu sagatavošanas gaitā ņemt vērā, ka Komisija, pamatojoties uz 2023. gada budžeta izpildes rezultātu datiem, ierosinās Padomei sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi Slovākijas neto valsts finansētie primārie izdevumi 2024. gadā pieaugs par 6,2 %, tātad šis rādītājs pārsniegs ieteikto maksimālo pieauguma tempu. Šis izdevumu pārsniegums salīdzinājumā ar valsts finansēto neto primāro izdevumu ieteikto maksimālo pieauguma tempu 2024. gadā atbilst 0,2 % no IKP. Tas rada risku, ka nebūs pilnībā nodrošināta atbilstība Padomes ieteikumam.

(18) Turklāt Padome ieteica Slovākijai 2023. un 2024. gadā pēc iespējas drīz izbeigt spēkā esošos ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumus un attiecīgos ietaupījumus izmantot valdības budžeta deficīta samazināšanai. Padome arī precizēja, ka tad, ja enerģijas cenas atkal pieaugtu un tāpēc būtu nepieciešami jauni atbalsta pasākumi vai būtu

[20] Padomes Ieteikums (2023. gada 14. jūlijs) par Slovākijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Slovākijas 2023. gada stabilitātes programmu (OV C 312, 1.9.2023., 233. lpp.).

[21] Neto primārie izdevumi tiek definēti kā valsts finansētie izdevumi, no kuriem atņemti i) diskrecionārie ieņēmumu pasākumi, ii) procentu izdevumi, iii) cikliskā bezdarba izdevumi un iv) vienreizējie un citi pagaidu pasākumi.

jāturpina esošie pasākumi, Slovākijai būtu jānodrošina, ka tie ir vērsti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, ir fiskāli pieņemami un saglabā stimulus taupīt enerģiju. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumu prognozētās neto budžeta izmaksas[22] 2023. gadā ir 2,1 % no IKP, un tiek prognozēts, ka 2024. gadā tās sasniegs 0,4 %, savukārt 2025. gadā – 0,0 %. Konkrēti, tiek pieņemts, ka 2024. gadā paliks spēkā mājsaimniecībām piemērojamie gāzes cenu griesti. Ja attiecīgie ietaupījumi atbilstoši Padomes ieteikumam tiktu izmantoti valdības budžeta deficīta mazināšanai, minētās prognozes 2024. gadā nozīmētu fiskālo korekciju 1,7 % apmērā no IKP (neto valsts finansēto primāro izdevumu[23] bremzējošā ietekme uz fiskālo nostāju minētajā gadā būtu 0,2 % no IKP). Netiek prognozēts, ka enerģētikas atbalsta pasākumi tiktu izbeigti pēc iespējas drīz 2023. un 2024. gadā. Tas rada risku, ka nebūs nodrošināta atbilstība Padomes ieteikumam. Turklāt netiek prognozēts, ka attiecīgie ietaupījumi tiks pilnībā izmantoti valdības budžeta deficīta samazināšanai. Arī tas rada risku, ka nebūs nodrošināta atbilstība Padomes ieteikumam. Tiek lēsts, ka to ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumu budžeta izmaksas, kuri vērsti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, 2024. gadā būs 0,0 % no IKP (2023. gadā – 0,0 %).

(19) Padome turklāt Slovākijai ieteica saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt Atveseļošanas un noturības mehānisma dotāciju un citu ES fondu efektīvu apguvi, jo īpaši nolūkā veicināt zaļo un digitālo pārkārtošanos. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi valsts finansētās publiskās investīcijas 2024. gadā samazināsies līdz 3,0 % no IKP (2023. gadā tās bija 3,2 % no IKP). Šo samazinājumu nosaka ES struktūrfondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda beigas, kuriem līdzekļi bija pieejami līdz 2023. gadam. Tas arī saistīts ar militārā ekipējuma piegādes atlikšanu līdz 2025. gadam. Ņemot vērā šos papildu faktorus, tiek novērtēts, ka publiskās investīcijas 2024. gadā atbilst Padomes ieteikumam. Paredzams, ka publiskie izdevumi, kas tiek finansēti no ieņēmumiem no ES fondiem, tai skaitā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām, 2024. gadā samazināsies līdz 2,0 % no IKP (2023. gadā – 3,2 % no IKP). Šo samazinājumu nosaka ES struktūrfondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda beigas, kuriem līdzekļi bija pieejami līdz 2023. gadam.

(20) Pamatojoties uz prognozes sagatavošanas termiņā zināmajiem politikas pasākumiem un pieņemot, ka politika nemainīsies, Komisija savā 2024. gada pavasara prognozē paredz, ka valdības budžeta deficīts 2025. gadā būs 5,4 % no IKP. 2025. gadā gaidāmais deficīta samazinājums galvenokārt atspoguļo lielākus ieņēmumus saistībā ar lielāku nominālā IKP pieaugumu augstākas inflācijas dēļ. Paredzams, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP līdz 2025. gada beigām pieaugs līdz 59,9 %. Piesardzīgai fiskālajai politikai būtu jāpalīdz samazināt pamatinflāciju, kas ievērojami pārsniedz eurozonas vidējo rādītāju un, ja tā būtu pastāvīga, varētu izraisīt konkurētspējas zudumu, kā arī jāpalīdz stiprināt ārējo pozīciju.

---

22 Šis lielums atspoguļo minēto pasākumu gada budžeta izmaksas, ievērojot ieņēmumus un izdevumus un attiecīgā gadījumā atskaitot ieņēmumus no nodokļiem par enerģijas piegādātāju negaidīto papildu peļņu.

23 Šī ietekme tiek noteikta kā vispārējās valdības primāro izdevumu izmaiņas, atskaitot i) diskrecionāro ieņēmumu pasākumu izmaiņu ietekmi uz budžetu, ii) vienreizējos izdevumus, iii) cikliskā bezdarba izdevumus un iv) no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citu ES fondu neatmaksājamā atbalsta (dotācijām) finansētos izdevumus, attiecībā pret nominālā IKP potenciālā pieauguma vidēja termiņa (10 gadu) vidējo rādītāju, izsakot kā attiecību pret nominālo IKP.

(21) Slovākijas nodokļu sistēmai nāktu par labu nodokļu struktūra, kas lielākā mērā sekmē izaugsmi nolūkā veicināt dalību darba tirgū, vienlaikus veicinot vides aizsardzību un fiskālo stabilitāti un uzlabojot taisnīgumu. Patlaban darbaspēka ienākuma nodokļi (izteikti procentos no kopējiem nodokļiem) ir piektie augstākie Eiropas Savienībā, proti, 52,4 %. Slovākijā ir salīdzinoši liels nodokļu ķīlis attiecībā uz personām ar zemākiem ienākumiem, kas situācijā, kad darbaspēka ienākuma nodokļi ir mazāk progresīvi nekā vidēji Eiropas Savienībā, attur no dalības darba tirgū. Publiskos ieņēmumus un darba apstākļus negatīvi ietekmē lielās atšķirības starp nodokļiem, sociālajām iemaksām un ar nodokļiem nesaistītajiem obligātajiem maksājumiem, kas tiek piemēroti darba ņēmējiem un pašnodarbinātām personām, kā rezultātā Slovākijā ir konstatējams vislielākais pašnodarbināto personu īpatsvars ES ar ekonomiskās atkarības iezīmēm. Ieņēmumi no regulārajiem īpašuma nodokļiem Slovākijā ir mazāki par atbilstošajiem ieņēmumiem Eiropas Savienībā, proti, tie sasniedz tikai 0,4 % no IKP salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju, kas ir 2,1 %. Šīs atšķirības iemesls ir Slovākijas platībatkarīgā nodokļu sistēma, saskaņā ar kuru nodokļus aprēķina, balstoties uz īpašuma lielumu, nevis tirgus vērtību, kā rezultātā nodokļu ieņēmumi stagnē, savukārt mājokļu cenas pēdējos gados ir pieaugušas. Vides nodokļu jomā Slovākijas rādītāji 2022. gadā bija ļoti labi un pārsniedza ES vidējo rādītāju šajā jomā – gan attiecībā pret IKP, gan mērot pēc šo nodokļu īpatsvara no visiem nodokļiem. Tomēr tas galvenokārt bija saistīts ar stabiliem enerģijas nodokļu ieņēmumiem, kam par iemeslu bija ievērojamā nodokļu bāze. Turpretī ieņēmumi no transporta, piesārņojuma un resursu nodokļiem bija mazāki par ES vidējo rādītāju, kas liecina par potenciālu pastiprināt principa "piesārņotājs maksā" piemērošanu. Neraugoties uz būtiskiem uzlabojumiem pēdējos gados, pievienotās vērtības nodokļa saistību neizpilde vēl aizvien pārsniedz ES vidējo rādītāju. Tomēr 2010.–2021. gadā Slovākijai bija izdevies ievērojami samazināt šo neizpildi, kam par iemeslu bija kopš 2014. gada ieviestā obligātā paziņošana par visiem darījumiem iekšzemē un ES iekšienē un tas, ka tiek plašāk piemērota apgrieztās maksāšanas sistēma. Rīcība, kuras mērķis ir racionalizēt nodokļu, sociālo iemaksu un ar nodokļiem nesaistītu obligāto maksājumu sistēmas, kā arī pasākumi administratīvo un atbilstības nodrošināšanas izmaksu samazināšanai var palielināt publiskos ieņēmumus un atbalstīt fiskālo stabilitāti. Slovākija pēdējos gados ir pieņēmusi vairākus vispārējus pasākumus, kuri, iespējams, varētu negatīvi ietekmēt, piemēram, īpašuma cenas un cenu konkurenci, kas arī izraisītu resursu netaisnīgu sadali. Turklāt tas, ka budžeta procesā pietiekamā mērā netiek īstenotas esošās izdevumu pārskatīšanas, neļauj panākt apzinātos ietaupījumus, kas varētu nākt par labu publiskajām finansēm. Turklāt turpmāki uzlabojumi nodokļu administrēšanas digitalizācijā, jo īpaši elektronisko rēķinu izrakstīšanas un iepriekš aizpildītu nodokļu deklarāciju jomā, varētu palīdzēt vēl vairāk samazināt nepilnības nodokļu sistēmā, atvieglot nodokļu saistību izpildi un samazināt ar to saistītās izmaksas.

(22) Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktā un V pielikuma 2.2. kritērijā, atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Paredzams, ka tās palīdzēs efektīvi risināt problēmas, kas konstatētas attiecīgajos konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, – visas vai ievērojamu to daļu. Šajā saspringtajā termiņā ir svarīgi nekavējoties turpināt efektīvu plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, lai zaļā un digitālā pārkārtošanās uzlabotu Slovākijas ilgtermiņa konkurētspēju, vienlaikus nodrošinot sociālo taisnīgumu. Lai izpildītu plānā noteiktās saistības līdz 2026. gada augustam, Slovākijai ir svarīgi turpināt reformu īstenošanu un paātrināt investīcijas, novēršot nesen parādījušos kavējumus un vienlaikus nodrošinot

efektīvu pārvaldību un ievērojamu administratīvo kapacitāti. Slovākija saskaras ar dažādiem šķēršļiem, kas kavē atveseļošanas un noturības plāna sekmīgu īstenošanu, un pastāv risks, ka vairāki lieli investīciju projekti netiks īstenoti. Investīciju īstenošana kļūst lēnāka it īpaši tādās jomās kā veselības aprūpe, ēku renovācija, rūpniecības dekarbonizācija, dabas aizsardzība un ūdens resursu apsaimniekošana. Arī dažas patlaban īstenotās reformas nevirzās uz priekšu, kā plānots, piemēram, ainavu plānošanas jomā, un var saskarties ar turpmākiem šķēršļiem. Sarežģītu reformu un investīciju īstenošanas nolūkos Slovākijas publiskajai pārvaldei kaitē strukturāli zema efektivitāte un administratīvo spēju trūkums dažādos valdības līmeņos. Citi šķēršļi, kuri ir jānovērš, ir saistīti, piemēram, ar publisko iepirkumu un ilgstošām atļauju piešķiršanas procedūrām, kas izraisa ievērojamu kavēšanos. Joprojām ir būtiski sistemātiski iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību un citas attiecīgās ieinteresētās personas, lai nodrošinātu plašu līdzdalību atveseļošanas un noturības plāna sekmīgā īstenošanā.

(23) Gatavojot kohēzijas politikas fondu vidusposma pārskatu, Slovākijai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/1060 18. pantu līdz 2025. gada martam jāpārskata sava programma, cita starpā ņemot vērā 2024. gada konkrētajai valstij adresētajos ieteikumos norādītos problēmjautājumus, kā arī nacionālo enerģētikas un klimata plānu. Uz pārskata pamata notiek katrā programmā iekļautā ES finansējuma galīgā piešķiršana. Slovākijai ir progress kohēzijas politikas un Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā, taču starp galvaspilsētas reģionu un pārējiem reģioniem joprojām pastāv būtiskas atšķirības ekonomiskajā un sociālajā attīstībā. Ļoti svarīgi ir paātrināt kohēzijas politikas programmas īstenošanu un turpināt īstenot programmā noteiktās prioritātes, kas joprojām ir aktuālas. Īpaši svarīgi ir stiprināt vietējo, reģionālo un valsts līmeņa iestāžu administratīvās spējas un uzlabot partnerību un līdzatbildību, tostarp lielākā mērā iesaistot pilsoniskās sabiedrības interešu pārstāvjus. Joprojām būs jāpieliek pūles, lai stiprinātu marginalizētu romu kopienu sociālo un ekonomisko iekļaušanu, kas panākams, uzlabojot viņu dzīves apstākļus, nodrošinot piekļuvi kvalitatīvai izglītībai un apmācībai bez segregācijas un atbalstot viņu integrāciju darba tirgū. Vienlaikus ir jāpabeidz plānotās investīcijas dzeramā ūdens un notekūdeņu infrastruktūrā. Turklāt zaļās pārkārtošanās īstenošanai ir svarīgas plānotās investīcijas aprites ekonomikā, atkritumu apsaimniekošanā un lielākā sabiedrisko un dzīvojamo ēku energoefektivitātē. Vienlīdz svarīgi vēl aizvien ir panākt lielāku progresu atjaunīgo energoresursu izvēršanā un ekonomikas dekarbonizācijā. Lai cīnītos pret ilgstošu bezdarbu, ir jāstiprina aktīva darba tirgus politika. Šajā sakarā būtiska nozīme ir efektīvām pārkvalifikācijas un pieaugušo izglītības shēmām. Visbeidzot, lai veicinātu dzimumu līdztiesību darba tirgū un sabiedrībā, ļoti svarīgi ir nodrošināt kvalitatīvu un cenas ziņā pieejamu pirmsskolas izglītību un aprūpi bērniem, kas jaunāki par 3 gadiem.

(24) Kontekstā ar kohēzijas politikas programmas vidusposma pārskatīšanu lielāka uzmanība ir jāpievērš potenciālam palielināt investīcijas dabas resursu ilgtspējīgā izmantošanā, jo īpaši ņemot vērā to, ka iepriekšējā plānošanas periodā šajā jomā investīcijas nav veiktas. Digitālo tehnoloģiju, dziļo tehnoloģiju inovācijas, tīro un resursefektīvo tehnoloģiju un biotehnoloģijas jomā Slovākija varētu arī izmantot iniciatīvu “Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platforma”, lai atbalstītu industriālo pārveidi.

(25) Papildus ekonomiskajiem un sociālajiem problēmjautājumiem, kuru risināšana paredzēta atveseļošanas un noturības plānā un citos ES fondos, Slovākija saskaras ar vairākiem papildu problēmjautājumiem, kas saistīti ar tiesu sistēmu un korupcijas

apkarošanas regulējumu, pārredzamības un konkurences trūkumu publiskā iepirkuma procedūrās, darba tirgu, pamatprasmju nepietiekamu apguvi, iekļaušanas trūkumu un zemu uzņemšanas līmeni pirmsskolas izglītībā un aprūpē, kā arī ar pielāgošanos klimata pārmaiņām, dabas resursu saglabāšanu un aprites ekonomikas satvaru.

(26) Nesen veiktās izmaiņas tiesību aktos, jo īpaši grozījumi kriminālkodeksā un Īpašā prokurora biroja likvidēšana, rada nopietnas bažas par tiesu un tiesībaizsardzības sistēmas neatkarību un integritāti Slovākijā. Neieviešot pienācīgus aizsardzības pasākumus, šīs norises var vājināt krimināltiesību sistēmas spējas, kā arī korupcijas apkarošanas efektivitāti, tostarp attiecībā uz atturēšanu saistībā ar augsta līmeņa korupcijas un krāpšanas lietām, šādu lietu izmeklēšanu un saukšanu pie atbildības par tām. Ir risks, ka šo situāciju vēl vairāk ietekmēs korupcijas apkarošanā specializētās policijas (*NAKA*) plānotā reorganizācija. Turklāt bažas rada arī nesen notikusī vairāku Tieslietu padomes locekļu atlaišana pirms viņu pilnvaru termiņa beigām un tas, ka trūkst aizsardzības pasākumu, ar kuriem tiktu nodrošināta Tieslietu padomes neatkarība. Šīs norises var arī kaitēt Slovākijas uzņēmējdarbības un normatīvajai videi un tādējādi valsts konkurētspējai.

(27) Sadrumstalotā pārvaldības sistēma Slovākijā un vāja koordinācija starp dažādiem publiskās pārvaldes līmeņiem kaitē uzņēmējdarbības videi un it īpaši valsts spējai efektīvi īstenot politiku un investīciju projektus. Turklāt kvalitatīvu sabiedrisko pakalpojumu sniegšana un vietējo un reģionālo pašvaldību finansiālā neatkarība kopumā ir vāja. Iepriekš minētais apvienojumā ar paātrinātas likumdošanas procedūru pastāvīgu izmantošanu izraisa tiesiskā regulējuma neprognozējamību. Kaut arī atveseļošanas un noturības plāna mērķis ir vienkāršot publiskā iepirkuma procedūras Slovākijā, vienlaikus joprojām pastāv problēmas, kas saistītas ar pārredzamības un konkurences trūkumu publiskajā iepirkumā. To vēl vairāk ilustrē tas, ka 33 % no publiskā iepirkuma līgumiem 2023. gadā tika piešķirti konkursos, kuros piedalījās tikai viens pretendents. Šo problēmu dēļ publiskais iepirkums netiek pietiekami un stratēģiski izmantots svarīgu politikas mērķu sasniegšanai, kavējot virzību uz zaļo un digitālo pārkārtošanos un kaitējot Slovākijas spējai uzlabot savu ekonomisko potenciālu. Nesen ierosinātās izmaiņas publiskā iepirkuma regulējumā un jauni tiesību akti par stratēģiskām investīcijām varētu vēl vairāk kaitēt pārredzamībai un konkurencei publiskā iepirkuma jomā un radīt risku, ka tiek samazināti pienācīgi aizsardzības pasākumi, jo īpaši liela mēroga investīciju gadījumā.

(28) Salīdzinoši lielai daļai skolēnu Slovākijā nav minimālā pamatprasmju līmeņa matemātikā, lasīšanā un dabaszinātnēs. Rezultāti, kas 2022. gadā ir gūti Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā (*PISA*), liecina par to, ka Slovākija ir viena no valstīm ar vissliktākajiem rādītājiem pamatprasmju jomā, proti, vairāk nekā 30 % skolēnu ir zems sniegums matemātikā un lasīšanā, un ka samazinās skolēnu, kuri ir izcilnieki, īpatsvars, kas kaitē valsts ilgtermiņa inovācijas potenciālam un konkurētspējai. Rezultāti liecina arī par izteiktu izglītības līmeņa atšķirību to skolēnu gadījumā, kuri nāk no nelabvēlīgas sociālekonomiskās vides, tostarp no marginalizētām romu kopienām, proti, 62,6 % no viņiem neapgūst pamatprasmes matemātikā. Tas atbilst plašāka mēroga atšķirībām Slovākijas izglītības sistēmā. Slovākijas atveseļošanas un noturības plānā ir ietverti daudzi pasākumi izglītības jomā, taču tas nav pietiekami mērķtiecīgs, lai palielinātu to bērnu īpatsvaru, kuriem ir pamatprasmes. Pedagogu izglītībai un apmācībai nāktu par labu tas, ja tā lielākā apmērā tiktu koncentrēta uz skolēnu pamatprasmju pilnveidošanas atbalstu. Turklāt skolotāja profesija nav pietiekami pievilcīga, lai novērstu kvalificētu darbinieku trūkumu, un ir iespējas uzlabot skolotāju izglītības un

apmācības kvalitāti un palielināt mācīšanas palīgu pieejamību, kā arī uzlabot mācīšanās no līdzbiedriem un mentorēšanas iespējas. Turklāt ir liels potenciāls tam, lai palielinātu bērnu uzņemšanu pirmsskolas izglītībā un aprūpē, paaugstinot pirmsskolas izglītības un aprūpes vietu pieejamību un stimulējot to, ka vecāki šīs vietas izmanto. Kaut arī Slovākijas atveseļošanas un noturības plānā ir paredzēts atbalstīt to bērnu uzņemšanas rādītāja palielināšanu, kuri ir vecāki par 3 gadiem, tomēr 2023. gadā tikai 1 % no visiem bērniem, kas jaunāki par 3 gadiem, bija uzņemti pirmsskolas izglītībā un aprūpē, kas ir zemākais uzņemšanas rādītājs Eiropas Savienībā. Dalības palielināšana pirmsskolas izglītībā un aprūpē palīdz labāk sagatavot bērnus vēlākai prasmju apguvei, samazina mācību priekšlaicīgu pārtraukšanu un veicina vecāku, jo īpaši sieviešu, dalību darba tirgū.

(29) Paredzams, ka Slovākijas neto oglekļa piesaistījumi zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM) sektorā būtiski samazināsies, kas norāda uz to, ka valsts līdz 2030. gadam nesasniegs ZIZIMM regulā Slovākijai noteikto mērķrādītāju, proti, –6821 kt CO_2 ekvivalenta. Tas ir cieši saistīts ar Slovākijas nepietiekamo klimata risku novērtējumu, kā arī ar problēmām klimata risku informācijas pārvēršanā praktiskos risinājumos. Lai turpmākajos gados pavērstu šo tendenci pretējā virzienā, būs svarīgi īstenot klimatadaptācijas pasākumus, tostarp dabā balstītus risinājumus, un integrēt tos attiecīgajā valsts politikā ar mērķi pabeigt aizsargātu dabas teritoriju zonējumu un veicināt dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu. Vienlaikus ir vajadzīga turpmāka politiska rīcība, lai sekmētu pāreju uz aprites ekonomiku. Pastāv risks, ka Slovākija nesasniegs savu 2025. gada mērķrādītāju cieto sadzīves atkritumu jomā, attiecībā uz kuru Slovākija 2020. gadā par 19,2 procentpunktiem joprojām atpalika no 2025. gada mērķrādītāja (55 %), kā arī nesasniegs savu mērķrādītāju iepakojuma atkritumu jomā (2020. gadā Slovākija no 2025. gada mērķrādītāja (65 %) atpalika par 5,3 procentpunktiem)[24]. Slovākija gūtu labumu no labākas resursu atkritumu apsaimniekošanas ar mērķi samazināt atkritumu apglabāšanu poligonā un palielināt sadzīves un iepakojuma atkritumu atkalizmantošanu, kā arī apritīgu materiālu izmantošanu rūpniecībā un būvniecībā.

(30) Ņemot vērā ciešās savstarpējās saiknes starp eurozonas dalībvalstu tautsaimniecībām un to kolektīvo devumu ekonomiskās un monetārās savienības darbībā, Padome eurozonas dalībvalstīm 2024. gadā ieteica rīkoties, tai skaitā izmantojot atveseļošanas un noturības plānus, lai īstenotu ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku. 1., 2. un 3. ieteikuma īstenošana Slovākijai palīdzēs īstenot pirmo, otro, trešo, ceturto un piekto eurozonai adresēto ieteikumu.

(31) Ņemot vērā Komisijas sagatavoto padziļināto pārskatu un tās secinājumu par nelīdzsvarotības pastāvēšanu, ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti 1. un 3. ieteikumā. 1. ieteikumā minētā politika palīdzēs novērst nelīdzsvarotību, kas saistīta ar mājokļu tirgu, mājsaimniecību parādu un ārējo pozīciju. 3. ieteikumā minētā politika palīdzēs novērst nelīdzsvarotību, kas saistīta izmaksu konkurētspēju. 1. un 3. ieteikuma īstenošana palīdzēs gan novērst nelīdzsvarotību, gan īstenot eurozonai adresēto ieteikumu saskaņā ar 30. apsvērumu,

[24] EVA un *ETC/CE* (2022). Agrīnās brīdināšanas novērtējums par 2025. gada mērķrādītājiem attiecībā uz sadzīves un iepakojuma atkritumiem (https://www.eea.europa.eu/publications/country-profiles-early-warning-assessments).

AR ŠO IESAKA Slovākijai 2024. un 2025. gadā rīkoties šādi.

1. Laikus iesniegt vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu. Ievērojot reformētā Stabilitātes un izaugsmes pakta prasības, ierobežot neto izdevumu[25] pieaugumu 2025. gadā līdz līmenim, kas vidējā termiņā nodrošina vispārējās valdības budžeta deficīta samazināšanu virzībā uz Līgumā noteikto atsauces vērtību, kura ir 3 % no IKP, un vispārējās valdības parāda saglabāšanu piesardzīgā līmenī. Padarīt nodokļu struktūru efektīvāku, tostarp samazinot faktorus, kas attur no dalības darba tirgū, un vairāk izmantojot vides un regulārus īpašuma nodokļus. Samazināt dārgus izdevumu pasākumus, tostarp veicot izdevumu pārskatīšanu. Turpināt stiprināt nodokļu saistību izpildi, tostarp vēl vairāk digitalizējot nodokļu administrēšanu. Samazināt ar mājsaimniecību parādu saistītos riskus, atbalstot mājokļu piedāvājumu un paplašinot īres tirgu.

2. Nodrošināt efektīvu pārvaldību, stiprināt administratīvās spējas ES līdzekļu pārvaldībai, paātrināt investīcijas un saglabāt dinamiku reformu īstenošanā. Novērst nesen parādījušos kavējumus, lai turpinātu ātru un efektīvu atveseļošanas un noturības plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, nodrošinot reformu un investīciju pabeigšanu līdz 2026. gada augustam. Paātrināt kohēzijas politikas programmas īstenošanu. Saistībā ar vidusposma pārskatīšanu turpināt koncentrēties uz saskaņotajām prioritātēm, veicot pasākumus, lai labāk apmierinātu vajadzības pēc investīcijām dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanā, vienlaikus ņemot vērā Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformas piedāvātās iespējas uzlabot konkurētspēju.

3. Stiprināt tiesu un korupcijas apkarošanas sistēmas efektivitāti, neatkarību un integritāti, tostarp nodrošinot to, ka tiek ieviesti pienācīgi aizsardzības pasākumi efektīvai augsta līmeņa korupcijas lietu izmeklēšanai un saukšanai pie atbildības par tām-. Uzlabot konkurētspēju un ražīgumu, tostarp nodrošinot pārredzamību un konkurenci publiskā iepirkuma procesos, lai veicinātu labu pārvaldību un uzlabotu publisko izdevumu efektivitāti. Uzlabot pamatprasmju mācīšanu, tostarp to bērnu gadījumā, kuri nāk no nelabvēlīgas sociālekonomiskās vides, piemēram, no marginalizētām romu kopienām, un palielināt cenas ziņā pieejamas un kvalitatīvas pirmsskolas izglītības un aprūpes pieejamību un izmantošanu to bērnu vidū, kas jaunāki par 3 gadiem. Uzlabot resursu atkritumu apsaimniekošanu un palielināt sadzīves un iepakojuma atkritumu atkalizmantošanu, kā arī dabas resursu saglabāšanu, integrējot dabā balstītus risinājumus un pabeidzot aizsargātu dabas teritoriju zonējumu.

Briselē,

Padomes vārdā –
priekšsēdētājs

[25] Saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktu “neto izdevumi” ir visi valdības izdevumi, atskaitot procentu izdevumus, diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.